
KLASYFIKACJA PRZESTĘPSTW

- ze względu na wagę czynu
 - ze względu na formy winy
 - ze względu na formę czynu
 - ze względu na znamię skutku
 - ze względu na tryb ścigania
 - ze względu na typizację przestępstwa
 - ze względu na podmiot
-

WAGA CZYNU - PODZIAŁ NA ZBRODNIĘ I WYSTĘPKI

- Art. 7. [Kwalifikacja przestępstw. Zbrodnia i występki]
 - § 1. Przestępstwo jest zbrodnią albo występkiem.
 - § 2. Zbrodnią jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą.
 - § 3. Występkiem jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych albo powyżej 5 000 złotych, karą ograniczenia wolności przekraczającą miesiąc albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc.
-

-
- Ustalenie, czy dany czyn zabroniony jest zbrodnią lub występkiem ma znaczenie w następujących przepisach Kodeksu karnego:
 - art. 8 kk (podział dotyczący form winy)
 - art. 10 § 4 kk, art. 60 § 6 kk (nadzwyczajne złagodzenie kary), art. 64 § 3 kk (podwyższenie górnej granicy odpowiedzialności karnej), art. 101 § 1 kk (terminy przedawnienia karalności), 105 § 1 kk, art. 255 § 1 i 2 kk (odmienna typizacja publicznego nawoływania do popełnienia przestępstwa)
-

FORMY WINY: UMYŚLNOŚĆ - NIEUMYŚLNOŚĆ

- art. 8 kk: Zbrodnię można popełnić tylko umyślnie; występki można popełnić także nieumyślnie, jeżeli ustawa tak stanowi
 - *przykłady występków nieumyślnych: art. 155 kk, art. 177 kk, art. 292 kk*
-

-
- Forma winy (strona podmiotowa czynów zabronionych) może polegać na:
 - umyślności (art. 9 § 1 kk),
 - umyślności - nieumyślności (art. 9 § 3 kk),
 - nieumyślności (art. 9 § 2 kk)
 - nieumyślności - nieumyślności (art. 9 § 3 kk)
-

-
- Ustalenie, czy sprawca dopuścił się czynu zabronionego umyślnego, czy nieumyślnego ma znaczenie na podstawie następujących przepisów Kodeksu karnego:
 - art. 10 § 2 kk - katalog zawierający tylko czyny umyślne
 - art. 12 kk - nie ma zastosowania do przestępstw nieumyślnych
 - art. 47 § 1 kk - orzeczenie nawiązki tylko za przestępstwo umyślne
 - art. 60 § 2 pkt. 3 kk - możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary za przestępstwo nieumyślne
 - art. 64 § 1 i 2 kk - uregulowanie recydywy dotyczy tylko przestępstw umyślnych
 - art. 75 § 1 kk - obligatoryjna zarządzenie wykonania kary za czyn umyślny
-

FORMA CZYNU - DZIAŁANIE, ZANIECHANIE

- Przykłady przestępstw tylko z działania: art. 197 kk (zgwałcenie), art. 206 kk (bigamia), art. 223 kk (czynna napaść na funkcjonariusza)
 - Przykłady przestępstw tylko z zaniechania: art. 162 kk (nieudzielenie pomocy), art. 240 kk (niezawiadomienie o przestępstwie)
 - Przykłady przestępstw z działania i zaniechania: art. 148 kk (zabójstwo), art. 233 kk (fałszywe zeznania), art. 160 kk (narażenie człowieka na niebezpieczeństwo)
-

-
- Ze względu na formę czynu wyróżnić dodatkowo należy:
 - przestępstwa jednodmianowe (np. kradzież tj. art. 278 kk) — wielodmianowe (np. niezaspokojenie wierzyciela tj. art. 300 kk)
 - przestępstwa jednoczynowe (np. zabójstwo tj. art. 148 kk) - wieloczynowe (np. znęcanie się tj. art. 207 kk)
 - przestępstwa jednorazowe a przestępstwa trwałe (np. art. 189 kk - pozbawienie wolności, art. 263 § 2 kk - nielegalne posiadanie broni)
-

ZNAMIE SKUTKU - PRZESTĘPSTWA FORMALNE I MATERIALNE

- Przestępstwo materialne - typ czynu zabronionego, dla realizacji którego znamion w formie dokonania konieczna jest zmiana w świecie zewnętrznym, oderwana czasowo i miejscowo od samego zachowania się sprawcy
 - Przestępstwo formalne - typ czynu zabronionego, dla realizacji którego znamion wystąpienie skutku rozumianego jako zmiana w świecie zewnętrznym jest prawnie irrelewantne
-

-
- Przykłady przestępstw materialnych: zabójstwo (art. 148 kk), spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156 kk), zniszczenie cudzej rzeczy (art. 288 kk), pozbawienie wolności (art. 189 kk)
 - Przykłady przestępstw formalnych: nakłanianie do nierządu (art. 204 kk), fałszywe zeznania (art. 233 kk)
 - Do przestępstw materialnych zalicza się generalnie również przestępstwa polegające na sprowadzeniu niebezpieczeństwa opisanego w danym typie czynu zabronionego (np. art. 160 kk) - skutek rozumiany jako narażenie na niebezpieczeństwo
-

PODZIAŁ PRZESTĘPSTW Z UWAGI NA TRYB ŚCIGANIA

- Przepęstwa publicznoskargowe
 - Przepęstwa wnioskowe
 - Przepęstwa prywatnoskargowe (znieśławienie - art. 212 kk, znieważenie - art. 216 kk, naruszenie nietykalności cielesnej - art. 217 kk)
-

PRZESTĘPSTWA
BEZWZGLĘDNI
WNIOSKOWE
(PRZYKŁADY)

- zgwałcenie - art. 197 kk
- narażenie na zakażenie wirusem HIV - art. 161 kk
- groźba karalna - art. 190 kk
- stalking - 190a kk

PRZESTĘPSTWA
WZGLĘDNI WNIOSKOWE
(PRZYKŁADY)

- kradzież na szkodę osoby najbliższej - art. 278 § 4 kk
- oszustwo na szkodę osoby najbliższej - art. 286 § 4 kk

PODZIAŁ Z UWAGI NA TYPY PRZESTĘPSTW

- typ podstawowy
 - typ kwalifikowany
 - typ uprzywilejowany
-

PODMIOT CZYNU - PRZESTĘPSTWA INDYWIDUALNE I POWSZECHNE

- Przepępstwa powszechne: „Kto (...)” - czyli każdy komu można przypisać winę
 - Przepępstwa indywidualne - właściwe (cecha podmiotu decyduje o bycie danego czynu zabronionego), niewłaściwe (cecha podmiotu decyduje o jego typie kwalifikowanym lub uprzywilejowanym)
-

STRUKTURA PRZESTĘPSTWA

- Ustawowe znamiona czynu zabronionego - „cechy zdarzenia, które muszą być udowodnione w postępowaniu karnym, aby można było stwierdzić, że ktoś dopuścił się przestępstwa. Cechy te dotyczyć mogą zachowania się zewnętrznego sprawcy, skutku i okoliczności tego zachowania się, osoby sprawcy oraz jego stosunku psychicznego do zdarzenia” (*l. Andrejew, Polskie prawo karne, Warszawa 1978 r., s. 107*)
 - Ustawowe znamiona przestępstwa spełniają funkcję gwarancyjną przed dowolnością w ściganiu i karaniu
-

-
- Podmiot przestępstwa - znamiona określające warunki, którym powinien odpowiadać człowiek, aby mógł ponosić odpowiedzialność karną na warunkach określonych w kk
 - Strona podmiotowa - znamiona opisujące stosunek psychiczny sprawcy do zachowania się zewnętrznego, skutku i okoliczności
 - Przedmiot ochrony - znamiona opisujące dobro, któremu dany czyn wyrządza szkodę albo naraża na niebezpieczeństwo
 - Strona przedmiotowa - znamiona opisujące przestępstwo pod kątem zachowania zewnętrznego, często skutku tego zachowania, a niekiedy jego okoliczności
-

PODMIOT PRZESTĘPSTWA

- Sprawca czynu zabronionego popełnionego przed ukończeniem 17 lat nie ponosi w zasadzie odpowiedzialności karnej - granica wieku określona w art. 10 § 1 kk
 - Postępowanie z nieletnimi reguluje ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich. Celem stosowanych na gruncie tej ustawy środków jest oddziaływanie wychowawcze na nieletniego, nie zaś represja.
-

-
- WYJĄTKI OD BRAKU ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ NIELETNIEGO:
 - nieletni w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu zabronionego musi mieć już ukończone 15 lat;
 - zarzucany nieletniemu czyn zabroniony musi spełniać znamiona jednego z wymienionych w art. 10 § 2 przestępstw;
 - okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste mają przemawiać za pociągnięciem nieletniego do odpowiedzialności karnej.
-

- ZASADY WYMIARU KARY WOBEC NIELETNIEGO:

- Wymierzając karę nieletniemu albo młodocianemu, sąd kieruje się przede wszystkim tym, aby sprawcę wychować
 - Wobec sprawcy, który w czasie popełnienia przestępstwa nie ukończył 18 lat, nie orzeka się kary dożywotniego pozbawienia wolności
 - Kara w stosunku do nieletniego nie może przekroczyć dwóch trzecich górnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego za przypisane sprawcy przestępstwo; sąd może zastosować także nadzwyczajne złagodzenie kary
 - W stosunku do sprawcy, który popełnił występki po ukończeniu lat 17, lecz przed ukończeniem lat 18, sąd zamiast kary stosuje środki wychowawcze, lecznicze albo poprawcze przewidziane dla nieletnich, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają
-

STRONA PRZEDMIOTOWA PRZESTĘPSTWA

- Znamiona obligatoryjne: czyn (zachowanie się) oraz skutek (wyłącznie przy przestępstwach materialnych)
 - Znamiona fakultatywne: czas i miejsce czynu; sytuację, w jakiej czyn popełniono; sposób popełnienia i przedmiot wykonawczy czynu
-

ZAGADNIENIE ZWIĄZKU PRZYCZYNOWEGO

- W prawie karnym zdarzenie może być uznane za skutek zachowania sprawcy tylko wtedy, gdy to zachowanie było warunkiem koniecznym powstania zdarzenia
 - teoria ekwiwalencji (równowartości warunków)
 - teoria adekwatnego związku przyczynowego
 - teoria relewancji (obiektywnego przypisania skutku)
 - przyczynowość zaniechania
-

STRONA PODMIOTOWA PRZESTĘPSTWA

- Czyn zabroniony popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi (art. 9 § 1 kk)
 - Zamiar bezpośredni a zamiar ewentualny
-

Zamiar bezpośredni

Zamiar bezpośredni nagły

Zamiar bezpośredni przemyślany
(z premedytacją)

Zamiar ewentualny - obojętność (godzenie się)

Przestępstwa kierunkowe - zamiar kierunkowy
(działanie w określonym celu, z określonej pobudki)

-
- Czyn zabroniony popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć (art. 9 § 2 kk)
 - Nieumyślność - lekkomyślność a niedbalstwo
 - Wina mieszana - art. 9 § 3 kk
-

PRZEDMIOT PRZESTĘPSTWA

- inaczej: przedmiot zamachu, przedmiot ochrony (dobro prawne, w które godzi przestępstwo)
 - indywidualny, rodzajowy i ogólny przedmiot ochrony
 - art. 115 § 3 kk: przestępstwami podobnymi są m.in. przestępstwa należące do tego samego rodzaju (znaczenie przedmiotu przestępstwa)
-

FORMY POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA

- FORMY STADIALNE
 - FORMY ZJAWISKOWE
-

FORMY STADIALNE PRZESTĘPSTWA

- Pojęcie pochodzenia przestępstwa: zamiar, przygotowanie, usiłowanie, dokonanie
 - przestępstwa „jednochwilowe” a zagadnienie pochodzenia przestępstwa
 - brak zaliczenia zamiaru do form stadialnych przestępstwa
-

USIŁOWANIE

- Odpowiada za usiłowanie, kto w zamiarze popełnienia czynu zabronionego swoim zachowaniem bezpośrednio zmierza do jego dokonania, które jednak nie następuje (art. 13 § 1 kk - definicja usiłowania udolnego)
 - bezpośrednio zmierzanie do dokonania (gdy zagrożenie dla dobra prawnego, będącego znamieniem czynu zabronionego objętego zamiarem sprawcy, przekształca się z zagrożenia abstrakcyjnego w zagrożenie realne) - rozróżnienie usiłowania od przygotowania
-

-
- Usiłowanie zachodzi także wtedy, gdy sprawca nie uświadamia sobie, że dokonanie jest niemożliwe ze względu na brak przedmiotu nadającego się do popełnienia na nim czynu zabronionego lub ze względu na użycie środka nie nadającego się do popełnienia czynu zabronionego - art. 13 § 2 kk (usiłowanie nieudolne)
 - art. 23 § 3 kk z 1932 r.: *nie odpowiada za usiłowanie, kto tylko z powodu zabobonu lub ciemnoty wierzył w skuteczność swojego działania*
-

-
- KARYGODNOŚĆ USIŁOWANIA NIEUDOLNEGO:
 - art. 115 § 2 kk: przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia
 - bezkarne: 1) sprawca nie może popełnić czynu zabronionego, gdyż nie jest zdolnym do tego podmiotem (przy przestępstwach indywidualnych), 2) brak jest wystąpienia w rzeczywistości wymaganych przez ustawę znamion danego czynu zabronionego
-

-
- usiłowanie jest zawsze karalne
 - usiłować można tylko w zamiarze bezpośrednim i tylko przestępstwa umyślne mogą być usiłowane
 - Sąd wymierza karę za usiłowanie w granicach zagrożenia przewidzianego dla danego przestępstwa
 - w przypadku usiłowania nieudolnego - sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, a nawet odstąpić od jej wymierzenia
 - czynny żal - definicja w art. 15 § 1 i 2 kk (czynny żal skuteczny i nieskuteczny)
-

PRZYGOTOWANIE DO PRZESTĘPSTWA

- zasada: przygotowanie jest bezkarne - art. 16 § 2 kk (karalność gdy ustawa tak stanowi)
 - przykłady karalności przygotowania: art. 310 § 4 kk - fałszowanie pieniędzy, art. 339 § 4 - dezercja, art. 189a kk - handel ludźmi, art. 175 kk - spowodowanie katastrofy w komunikacji, art. 118 § 3 kk - ludobójstwo, art. 128 § 2 kk - zamach na konstytucyjne organy państwa
-

-
- Istota przygotowania: polega na podjęciu czynności, które mają dopiero stworzyć warunki do podjęcia czynu, który będzie zmierzał już bezpośrednio do dokonania zamierzonego typu przestępstwa
 - przygotowanie - jedynie w formie działania (nie może być dokonane przez zaniechanie), wymaga zamiaru bezpośredniego (nie może nastąpić w zamiarze ewentualnym)
 - przygotowanie personalne, przygotowanie rzeczowe, zbieranie informacji
 - formy przygotowania jako odrębne przestępstwo - art. 258 kk, art. 130 § 3 kk, art. 343 § 3 kk
-

ZAKRESOWA DEFINICJA PRZYGOTOWANIA

uzyskuje lub przysposabia środki

zbiera informacje

wchodzi w porozumienie
z inną osobą

sporządza plan działania

wszelkie czynności przygotowawcze
nie wymienione w art. 16 § 1 kk

-
- czynny żal przy przygotowaniu - definicja z art. 17 § 1 kk (ponadto brak odpowiedzialności za przygotowanie przy skutecznym czynnym żalu przy usiłowaniu popełnienia przestępstwa)
 - UWAGA: niektóre przepisy części szczegółowej mogą ustanawiać inne (surowsze) wymogi czynnego żalu - art. 131 § 2 kk
-

FORMY ZJAWISKOWE PRZESTĘPSTWA

- Sprawcze: sprawstwo pojedyncze, współsprawstwo, sprawstwo kierownicze, sprawstwo polecające
 - Niesprawcze: podżeganie, pomocnictwo
-

-
- art. 18 § 1 kk: Odpowiada za sprawstwo nie tylko ten, kto wykonuje czyn zabroniony sam albo wspólnie i w porozumieniu z inną osobą, ale także ten, kto kieruje wykonaniem czynu zabronionego przez inną osobę lub wykorzystując uzależnienie innej osoby od siebie, poleca jej wykonanie takiego czynu
 - UWAGA: wszystkie formy sprawczego współdziałania są równorzędne
-

-
- Sprawstwo pojedyncze:
 - 1) samodzielne zachowanie się sprawcy, który realizuje określone znamiona danego czynu zabronionego
 - 2) zachowania dwóch albo większej ilości osób, którymi realizowane są znamiona typu czynu zabronionego, **jednak nie ma pomiędzy tymi osobami porozumienia oraz świadomości wspólnego dokonania określonych czynności** (sprawstwo równoległe, wielosprawstwo koincydentalne)
-

-
- Współsprawstwo:
 - w popełnieniu przestępstwa uczestniczy kilka osób i nie każda z nich samodzielnie realizuje znamiona typu czynu zabronionego
 - konstytutywne elementy współsprawstwa:
porozumienie (element strony podmiotowej),
wspólne wykonanie (element strony przedmiotowej)
-

-
- Sprawstwo kierownicze: („kto kieruje wykonaniem...”)
 - Sprawca kierowniczy ma wpływ na: **rozpoczęcie** realizacji znamion czynu zabronionego, **przebieg** realizacji znamion czynu zabronionego, ewentualnie **przerwanie** realizacji znamion czynu zabronionego
 - Sprawca kierowniczy sam nie realizuje **ŻADNYCH** znamion czynu zabronionego z części szczegółowej KK
-

-
- Sprawstwo polecające:
 - Elementy niezbędne (obiektywne): stosunek zależności między wykonawcą a osobą wydającą polecenie (zależność formalna i zależność nieformalna), wydanie polecenia wykonania czynu zabronionego
 - Element niezbędny (subiektywny): działanie wydającego polecenie z wolą sprawczą
 - *Różnica między sprawstwem kierowniczym a polecającym*
-

-
- Brak akcesoryjności strony podmiotowej - każdy ze współdziałających w popełnieniu czynu zabronionego odpowiada w granicach swojej umyślności lub nieumyślności niezależnie od odpowiedzialności pozostałych współdziałających (art. 20 kk)
 - zagadnienie ekscesu współdziałającego
-

-
- zasada indywidualizacji odpowiedzialności karnej
 - odpowiedzialność współdziałającego w przypadku przestępstwa indywidualnego
 - reguły z art. 21 kk
-